

Poziția Centrului Român al Energiei Privind STRATEGIA ENERGETICĂ NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

20 Ianuarie 2015, București

La realizarea acestui document au contribuit membrii Centrului Român al Energiei: principalele societăți de stat, alături de companii private active în sectorul energiei, petrolului și gazelor:

ADREM Invest, Complexul Energetic Oltenia, ECRO, ELECTRICA S.A., ENERGOBIT, EnergoTech, EXIMPROD S.A., IMA-Partners, ISPE, HIDROELECTRICA S.A., RETRASIB Sibiu, S.C. MONSSON Invest Group, TEMPOSSERV S.R.L., TRACTEBEL Engineering, TRANSELECTRICA S.A., S.C. GALAXIA Energy S.R.L., SIVECO România, TRANSGAZ.

Centrul Român al Energiei organizează Evenimentul

“ROMÂNIA – Energy Efficiency and its role for Energy Security in Europe”- Romania ENERGY DAY 2015

Marți 26 Mai 2015 la Bruxelles.

CUPRINS

1. REZUMAT MESAJE PRINCIPALE	4
2. INTRODUCERE	5
3. Asociația profesională Centrul Român al Energiei	7
4. Pozitia Centrului Român al Energiei Privind Strategia Energetică a României	8
4.1 Viziunea DpE privind Strategia Energetică a României	
4.2 Sistemul Energetic Național și Trilema Energiei	
4.3 Energia Termică	
4.4 Impactul Social	
4.5 Consensul Politic	
4.6 Securitatea Energetică	
4.7 Modele și Scenarii	
4.8 Armonizarea Strategiei Energetice cu alte Strategii Naționale ale României	
4.9 Plan de Acțiuni și Responsabilități	
5. Remarci Finale	14
ANEXA 1 – Răspunsul Grupului de Analiză al Centrului Român al Energiei la Chestionarul privind Strategia Energetică Națională a României.....	15

1. REZUMAT MESAJE PRINCIPALE

Strategia Energetică a României este un document care își propune să ofere o imagine cât mai reală a situației prezente a sectorului energetic românesc, precum și a factorilor interni și externi care îi influențează evoluția. În acest document, sunt identificate opiniile membrilor Centrului Român al Energiei privind conținutul Strategiei Energetice a României și o serie de recomandări pentru direcțiile preliminare de acțiune propuse Grupului de Experți în vederea analizei în faza a doua a elaborării Strategiei Energetice Naționale.

Prin Grupul de Analiză creat, membrii Centrului Român al Energiei, au identificat următoarele mesaje principale:

- Necesitatea elaborării, a adoptării și a implementării Strategiei Energetice Naționale a României, integrate cu Viziunea Dezvoltării pe Termen Mediu și Lung și cu evoluția modelului de creștere economică. Orizontul de timp trebuie definit foarte clar. Membrii CRE recomandă orizontul 2030.
- Abordarea sistematică a aspectelor referitoare la evoluția sistemului energetic național în corelare cu și din perspectiva Trilemei Energiei: Securitatea energetică, Competitivitatea și Impactul asupra mediului.
- Necesitatea dezvoltării subcapitolului destinat energiei termice în concordanță cu greutatea și complexitatea acestei componente a mixului energetic la nivel național și impactului social major.
- Luarea în considerare a implicațiilor sociale și elaborarea unei analize de impact social a decarbonizării sistemului energetic, în perspectiva anilor 2030.
- Considerarea importanței definirii rolului statului în noul context al sectorului energetic, al reformelor și al consolidării capacității administrative, necesare pentru îndeplinirea acestui rol într-o manieră credibilă, transparentă și predictibilă. Elaborarea, adoptarea prin consens politic și implementarea strategiei energetice, integrate cu viziunea dezvoltării pe termen mediu și lung.
- Pentru modelarea sectorului energetic în strategia energetică românească, membrii CRE consideră mai puțin oportună utilizarea modelului PRIMES. Este mai degrabă încurajată utilizarea unui model cu specific național. Centrul Român al Energiei, consideră oportun să se evidențieze cele mai relevante scenarii, în funcție de cele mai importante variabile utilizate. Astfel, vor putea fi luate în considerare mai multe traiectorii de evoluție a posibilelor configurații ale sistemului energetic în perspectiva anului 2030.
- Corelarea rațională a obiectivelor de dezvoltare a sectorului energetic, inclusiv a programelor investiționale în profil inter-sectorial și regional, cu potențialul și capacitatea de susținere a capitalului natural al României. Membrii CRE, recomandă armonizarea Strategiei Energetice cu alte strategii ale României din celelalte domenii de interes național.
- Considerarea cu prioritate a unui Plan de Acțiuni pentru implementarea Strategiei Energetice. Recomandarea CRE, este ca Strategia Energetică să includă un capitol separat care să adreseze sistematic un Plan de Acțiuni cu termene și responsabilități clare, care să indice entitățile responsabile cu îndeplinirea cerințelor strategiei și modul de urmărire a îndeplinirii și implementării acestui Plan.

2. INTRODUCERE

Strategia Energetică a României este un document care își propune să ofere o imagine cât mai reală a situației prezente a sectorului energetic românesc, precum și a factorilor interni și externi care îi influențează evoluția. În acest document, sunt identificate unele direcții preliminare de acțiune, ale căror caracteristici de oportunitate și viabilitate urmează să fie analizate în faza a doua a elaborării Strategiei Energetice Naționale.

Documentul de față, elaborat sub coordonarea Departamentului pentru Energie (DpE), abordează Analiza stadiului actual al sectorului energetic românesc (Partea I) și Angajamentele naționale și internaționale ale României (Partea II).

Membrii Asociației profesionale Centrul Român al Energiei (CRE) au întâmpinat cu aprecieri pozitive inițiativa Departamentului pentru Energie privind elaborarea Strategiei Energetice a României. Promovarea participării instituțiilor, a societăților energetice românești de stat și private, în procesul de decizie al instituțiilor europene, este parte a obiectivului general al CRE. Centrul Român al Energiei a inițiat activarea unui Grup de Analiză (GA) care să formuleze un punct de vedere oficial al organizației noastre asupra documentului supus dezbaterii publice - Strategia Energetică Națională pentru perioada 2015-2035.

Grupul de Analiză, este alcătuit din membrii CRE, reprezentanți ai companiilor de profil, printre care se numără: Tractebel Engineering, ISPE, Energobit, ELECTRICA, Adrem Invest, TRANSELECTRICA, ECRO, Ciurtin & Asociații, împreună cu membrii Secretariatului CRE.

Într-o prima etapă, GA CRE a elaborat poziția oficială a Centrului Român al Energiei referitoare la chestionarul care însoțește documentul DpE.

Centrul Român al Energiei deține o serie de date, documente și analize pe care le considerăm utile în dezvoltarea unui document de o asemenea amploare, cum este cel elaborat de către Departamentul pentru Energie. Grupul de Analiză format în cadrul CRE, dorește ca acest document să fie bine structurat și argumentat și este disponibil să ofere sprijin inițiativei DpE privind formularea Strategiei Energetice Naționale pentru perioada 2015-2035.

Grupul de Analiză al CRE, format din experți desemnați de membrii asociației, recunoaște schimbările profunde înregistrate în domeniul energiei la nivel mondial și European și necesitatea esențială privind elaborarea unei noi Strategii Energetice Naționale în concordanță cu obiectivele Noii Politici ale Uniunii Europene, pentru o Energie Competitivă și Sigură. CRE apreciază eforturile DpE pentru ca această Strategie să exprime în mod clar, atât principalele obiective, cât și definirea priorităților de acțiune în contextul unei piețe libere, ca cea din România, din regiunea Europei de Sud Est și din Europa.

În viziunea CRE, noua strategie energetică a României urmărește îndeplinirea obiectivelor de politică energetică și de mediu ale Uniunii Europene, obiective asumate și de România. Grupul de Analiză al CRE, consideră că includerea securității aprovizionării cu energie și asigurarea dezvoltării economico – sociale, în contextul unei viitoare cereri de energie în creștere, împreună cu condițiile de protecție a mediului, prin limitarea efectelor schimbărilor climatice și asigurarea competitivității economice prin menținerea unui preț al energiei suportabil la consumatorii finali, constituie premisele unei baze solide a redefinirii Strategiei Energetice Naționale a României.

CRE este în favoarea ideii conform căreia, România trebuie să aibă în vedere realizarea unui mix energetic diversificat, echilibrat, cu utilizarea eficientă a tuturor resurselor de energie primară interne și a tehnologiilor moderne ce permit utilizarea pe termen lung a combustibililor fosili cu emisii reduse de gaze cu efect de seră, a surselor naționale de energie regenerabilă, precum și energia nucleară.

CRE consideră important și realist, obiectivul general al strategiei sectorului energetic privind satisfacerea necesarului de energie, atât în prezent cât și pe termen mediu și lung, la un preț economic și suportabil pentru consumatori, adecvat unei economii moderne de piață și unui standard de viață civilizat, în condiții de calitate, siguranță în alimentarea cu energie și cu respectarea principiilor dezvoltării durabile.

Prin opinia sa asupra documentului Strategiei Energetice a României, CRE dorește să remarcă importanța strategică a sectorului energetic românesc, în contextul actual al pieței de energie regionale în Europa de Sud-Est și perspectiva dezvoltării de noi proiecte energetice în România. Membrii CRE, sunt pregătiți să contribuie activ cu experiența și resursele lor la identificarea priorităților în infrastructura energetică și la realizarea acestor proiecte, în deplină cooperare și comunicare cu Departamentul pentru Energie.

3. Asociația profesională Centrul Român al Energiei

Asociația profesională Centrul Român al Energiei¹ și-a început activitatea în Bruxelles și București în septembrie 2011, după înregistrarea ca persoană juridică la Registrul Asociațiilor și Fundațiilor la Judecătoria Sectorului 1, București. CRE facilitează dezvoltarea și consolidarea relațiilor între reprezentanții și partenerii care oferă suport domeniului energetic din România și instituțiile europene din Bruxelles, precum și instituțiile naționale de resort.

Centrul Român al Energiei, desfășoară o activitate strategică, ce are ca scop, influențarea politicii energetice la nivel național și european, în vederea susținerii și promovării investițiilor în sistemul energetic național integrat, la nivel regional și European. În această etapă, activitatea CRE este concentrată în domeniul energiei electrice, cu recente extinderi în domeniul gaz, petrol și cărbune, urmând ca în etapele viitoare, sfera de activitate să se extindă.

Viziunea CRE

Un context global, bazat pe siguranță, confort și respect pentru mediul înconjurător, construit pe o infrastructura energetică, în care energetica românească are un rol activ aliniat intereselor umanității.

Strategia CRE

Totalizarea competențelor instituționale, individuale și colective din domeniul energiei românești, într-un cadru structurat, reprezentat de Centrul Român al Energiei având ca obiectiv, realizarea viziunii asumate de organizație.

Obiective Strategice CRE

1. Cooptarea de noi membri din domeniul energetic românesc și afilierea cu cât mai multe organisme internaționale și locale relevante

---

¹ Mai multe informații la www.crenerg.org

2. Reprezentarea intereselor generale și individuale ale membrilor, în raport cu autoritățile de reglementare din domeniu, instituțiile statului, instituțiile europene, societatea civilă.
3. Implicarea CRE în asigurarea cadrului pragmatic, prin care să fie reprezentate interesele comune și individuale ale membrilor.
4. Transformarea organizației într-o voce unitară a energiei românești, în scopul consolidării eficacității dialogului dintre organizație și mediile unde dorim să ne reprezentăm interesele.

4. Poziția Centrului Român al Energiei Privind STRATEGIA ENERGETICĂ NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI (Părțile I+II)

După o analiză a primelor două părți ale Strategiei Energetice a României, Centrul Român al Energiei, prin Grupul de Analiză creat din membrii săi, pentru abordarea acestui subiect, apreciază conținutul și complexitatea documentului **Strategia Energetică Națională a României** elaborate sub coordonarea DpE.

Grupul de Analiză al CRE realizează că acest document strategic pe care îl pregătește DpE, va constitui fundamentul pe care vor fi formulate scenarii viitoare de dezvoltare a sistemului energetic românesc, care poate include propunerile asociației noastre privind dezvoltarea politicii energetice naționale în perspectiva evoluției SEN în următorii 20 de ani.

Pentru ca această Strategie să exprime în mod clar atât principalele obiective, cât și definirea priorităților de acțiune în contextul unei piețe libere în România, în regiunea Europei de Sud Est și în Europa, Grupul de Analiză al CRE, a identificat o serie de aspecte care merită să fie luate în considerare de Grupul de Specialiști care lucrează deja pentru formularea Strategiei Energetice Naționale.

Membrii CRE consideră că alinierea Strategiei Energetice Naționale la Strategia Energetică a UE este esențială. În acest sens, CRE consideră că politicile energetice, reducerea consumului de energie, crearea pieței unice de energie în 2015, o voce unitară în negocieri, inovarea și informarea consumatorilor sunt elemente care trebuie luate în considerare atent în definirea Strategiei Energetice a României.

Politici Europene

Se estimează că nevoile energetice vor crește rapid odată cu ieșirea din criză. De aceea, Comisia Europeană a dezvoltat o strategie ce urmărește să prevină deficitele energetice și să sprijine creșterea economică. Pentru consumatori, aceasta ar însemna prețuri mai bune la carburanți, gaz și electricitate. Comisia intenționează să înainteze, pe parcursul următoarelor 18 luni, câteva propuneri legislative și nelegislative care să vizeze:

Reducerea consumului

Membrii CRE, observă că UE va promova eficiența energetică în sectorul transportului și al construcțiilor - ramuri care ar permite cele mai semnificative reduceri ale consumului. Proprietarii de imobile și chiriașii vor primi stimulente pentru renovări și alte măsuri de economisire a energiei. Guvernele locale și naționale vor trebui să ia în calcul eficiența energetică a produselor și serviciilor pe care le achiziționează. În plus, îmbunătățirea sistemului de etichetare energetică îi va impulsiona pe producători să creeze bunuri mai eficiente.

Crearea unei piețe unice pentru energie până în 2015

În opinia membrilor CRE, în viitorul apropiat, vor fi înlăturate barierele actuale din calea deschiderii piețelor energetice naționale. Sunt necesare investiții în valoare de 1000 de miliarde de euro pentru a finaliza o rețea electrică paneuropeană modernă, care ar permite fiecărei țări să furnizeze energie în orice altă țară. Proiectele și finanțările destinate modernizării și extinderii rețelei vor deveni prioritare. Instalațiile eoliene și solare din largul mărilor ar urma să fie mai bine integrate în rețea, ceea ce ar încuraja investițiile în energie regenerabilă.

O singură voce în cadrul negocierilor

În opinia membrilor CRE, creșterea importurilor și scăderea producției interne, pun statele membre în fața unei concurențe externe și mai dure în ceea ce privește aprovizionarea cu petrol, gaz și cărbune. Întreruperea, nu cu mult timp în urmă, a aprovizionării cu combustibil din Europa de Est, evidențiază nevoia unor măsuri coordonate. Dacă UE se va alătura statelor membre la masa negocierilor cu furnizorii, acestea vor avea mai multă putere pe piețele internaționale.

Inovarea

UE va lansa proiecte care vor promova eficiența energetică în zonele urbane, îmbunătățirea tehnologiilor de stocare a energiei electrice, noile tipuri de biocombustibili și rețelele inteligente (care pot distribui curentul electric în funcție de obiceiurile de consum).

Informarea consumatorilor

Consumatorii vor putea face comparații de preț și opta pentru alt furnizor. În plus, furnizorii vor avea obligația de a oferi informații clare despre facturi.

Corelarea Strategiei Naționale cu Strategia Europeană în domeniul Energiei

Membrii CRE consideră necesară definirea unei strategii energetice naționale în deplină concordanță cu strategia de dezvoltare a României pe termen lung. Este de remarcat aici, nevoia de satisfacere a cererii de energie și oportunitatea dezvoltării unui hub energetic zonal, din punct de vedere al producției, interconectării și a pieței de energie.

Consiliul Mondial al Energiei, definește sustenabilitatea energiei pe baza a trei dimensiuni principale - securitatea energetică, capitaluri proprii de energie, precum și sustenabilitatea mediului. Aceste trei obiective constituie o "trilema", care implică legături multiple și complexe între actorii publici și privați, guvernele și autoritățile de reglementare, factorii economici și sociali, resursele naționale, preocupările legate de mediu, și comportamente individuale.

Definirea politicii care abordează simultan, securitatea energetică, accesul universal la servicii energetice accesibile, producția de energie în condiții de respectare a mediului înconjurător și utilizarea energiei, este una dintre provocările cele mai relevante cu care se confruntă guvernul și industria. "Trilema energiei", oferă un cadru clar pentru transformarea energiei și face sistemele energetice durabile, o realitate.

Membrii CRE sunt de părere că trebuie să acceptăm faptul că avem de a face cu alegeri dificile în această generație, pentru a produce schimbări reale pentru viitoarea generație și pentru planetă, politicienii și industria trebuie să fie realiști.

Având în vedere că politicile neclare și instabile sunt considerate ca una dintre cele mai mari riscuri pentru dezvoltarea unor sisteme de energie durabile, programul de lucru al Consiliului Mondial al Energiei

“Trilema”, susține un dialog pentru dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerea strategiilor și politicilor eficiente, asigurând astfel, transformarea necesară a sistemului energetic.

În 2013, CME în Agenda pentru Schimbare, a identificat 10 domenii de acțiune și mecanisme pentru a realiza progrese reale în soluționarea “trilema energie”. Provocarea constă acum, în a avansa cu toate părțile interesate necesare, inclusiv industria energetică, consumatorii, cetățenii, sectorul financiar, factorii de decizie politică și de reglementare, pentru a pune acțiuni pe ordinea de zi.

Cel mai recent raport, “World Energy Trilemma - timpul revenirii la realitate - miturile și realitățile de finanțare a sistemelor energetice”, se bazează pe acest dialog și evidențiază perspectivele comunității financiare cu privire la provocările și oportunitățile privind extinderea investițiilor în sectorul energetic.

Indexul Trilema de energie

Ca parte a procesului Trilemei Energiei Mondiale, CME a dezvoltat un Index - Trilema de energie. Indicele capturează și agreghează date la nivel de țară pentru a sublinia performanțele energetice relative și atributele contextuale a aproape 130 de țări. Acesta oferă un clasament comparativ al capacității țărilor de a asigura un sistem energetic stabil, la prețuri accesibile, în condițiile respectării mediului înconjurător, punând accentul pe provocările actuale. Rezultatele analizei Index sunt completate cu profiluri individuale de țară membră CME.

În acest context, membrii CRE recomandă luarea în considerare a acestei abordări a Consiliului Mondial al Energiei privind definirea sustenabilității energiei pe baza celor trei dimensiuni principale - securitatea energetică, capitaluri proprii de energie, precum și sustenabilitatea mediului.

În opinia GA CRE, următoarele elemente pot fi considerate ca având potențial pentru creșterea calității structurii și a conținutului documentului parțial, cât și a documentului final, elaborate de DpE.

4.1 Viziunea DpE privind Strategia Energetică a României

La momentul analizei, documentele supuse dezbaterii publice nu includ un capitol care să definească și să adreseze Viziunea pe care Strategia Energetică a României încearcă să o îndeplinească. În acest sens, GA CRE consideră necesară și recomandă enunțarea acestei Viziuni în cadrul strategiei. Mai mult, GA CRE este în favoarea elaborării, a adoptării și a implementării strategiei energetice naționale a României, integrate cu **Viziunea** dezvoltării pe termen mediu și lung și cu evoluția modelului de creștere economică. Orizontul de timp trebuie definit foarte clar. Membrii CRE recomandă orizontul 2030.

4.2 Sistemul Energetic Național și Trilema Energiei

GA CRE împărtășește opinia că aspectele referitoare la sistemul energetic național ar trebui abordate din perspectiva Trilemei Energiei:

- Securitatea energetică
- Competitivitatea și impactul asupra mediului

În general, GA CRE nu consideră că există un aspect mai important decât altul, dar susține ideea conform căreia, la un moment de timp, accentul poate fi pus preponderent pe unul sau mai multe dintre cele 3 aspecte ale Trilemei, având în vedere dinamica sectorului energetic și implicațiile diferitelor măsuri de gestionare și conducere a acestuia.

4.3 Energia Termică

GA CRE consideră că subcapitolul destinat energiei termice este tratat la modul general și este mai degrabă insuficient în această variantă a strategiei. Având în vedere greutatea și complexitatea acestei componente a mixului energetic la nivel național și impactul social puternic pe care îl presupune, Centrul Român al Energiei propune tratarea acestui subiect într-un capitol special destinat. Acest sector reprezintă 50% din consumul final de energie și este sectorul cu cele mai mari pierderi energetice.

4.4 Impactul Social

Dimensiunea socială a decarbonizării sistemului energetic este foarte importantă, în condițiile în care, tranziția către o economie cu emisii reduse de bioxid de carbon va implica o schimbare profundă în multe sectoare ale economiei naționale a României, afectând companiile, locurile de muncă și condițiile de muncă. Educația și instruirea, trebuie abordate cu prioritate pentru evitarea șomajului în anumite sectoare și a reducerii numărului locurilor de muncă în alte sectoare, inclusiv în sectorul energiei. Mai multe informații sunt necesare privind implicațiile sociale ale decarbonizării pe termen lung, în condițiile în care studii aprofundate în acest sens, nu sunt încă disponibile. În opinia GA CRE, consultațiile publice în contextul dialogului social pot îmbunătăți lucrările și proiectele care derivă din planurile de decarbonizare, inclusiv și mai ales, decarbonizarea sectorului energetic.

Efectele politicilor de decarbonizare asupra gradului de ocupare a forței de muncă până în 2020 sunt în general ambigue și greu de evaluat.

În opinia membrilor Centrului Român al Energiei, un efect pozitiv direct al creșterii relative în sectorul tehnologiei "verde" este faptul că anumite subsectoare, cum ar fi eficiența energetică a clădirilor, de obicei, presupune a avea o intensitate a muncii relativ ridicată. Efecte pozitive indirecte pentru ocuparea forței de muncă, pot include un grad de inovație crescută rezultat din politica strictă de mediu, potențialul de export crescut pentru tehnologiile ecologice, precum și importuri mai reduse de combustibili fosili. Efectele negative pot include costurile de tranziție, cum ar fi inflexibilitatea de pe piața forței de muncă pentru a răspunde la modificările cererii de calificare. Există o incertitudine cu privire la faptul că efecte pozitive sau negative ar domina.

O evaluare a efectelor nete ale obiectivelor europene privind decarbonizarea în 2050 a fost realizată de Fundația Europeană Climate. Conform studiului, este de așteptat ca ocuparea forței de muncă netă va fi inițial marginal negativă și pozitivă într-o etapă viitoare: ocuparea forței de muncă în scenariul de decarbonizare este 0,06%, sub nivelul de referință până în 2020 și 1,5% mai mare decât valoarea de referință în 2050. O estimare a efectelor nete a ocupării forței de muncă până la 2030 și câteva exemple cantitative de creare de locuri de muncă în anumite sectoare, sunt prevăzute în Raportul Agenției Internaționale privind Traseul unei Economii cu Nivel Scăzut de Carbon. Impactul net asupra locurilor de muncă, poate înregistra o creștere cu 0,7% în comparație cu scenariul de referință, care corespunde cu 1,5 milioane de locuri de muncă până în 2020.

Membrii CRE sunt de părere că Strategia Energetică ar trebui să aibă în vedere implicațiile sociale pe care viitoarele măsuri le vor avea, cu calcularea acestora, acolo unde este posibil. GA CRE sugerează în acest sens elaborarea unei analize de impact social a decarbonizării sistemului energetic, în perspectiva anului 2030.

4.5 Consensul Politic

Rolul statului român în contextul energetic este esențial, în viziunea membrilor Centrului Român al Energiei.

GA CRE recunoaște importanța definirii rolului statului în noul context al sectorului energetic. În opinia membrilor CRE, reformele și consolidarea capacității administrative, sunt absolut necesare pentru îndeplinirea acestui rol într-o manieră credibilă, transparentă și predictibilă. GA CRE este în favoarea elaborării, a adoptării prin consens politic și a implementării strategiei energetice, integrate cu viziunea dezvoltării pe termen mediu și lung și cu evoluția modelului de creștere economică.

Membrii CRE, doresc un consens politic și asumarea unei direcții în care România va merge, astfel încât, indiferent de ce partide se succed la guvernare, să fie respectate angajamentele asumate și să se asigure continuitate în luarea și implementarea deciziilor pe termen lung. Astăzi, când avem un context regional delicat, definirea interesului național și regândirea unei strategii energetice naționale, sunt absolut necesare.

Membrii CRE, susțin obținerea consensului politic privind Strategia Energetică a României, prin act normativ. Pentru membrii CRE este important ca această strategie să fie implementată și respectată, indiferent de componența guvernului și a ministerului de resort.

În acest sens, membrii CRE sunt în favoarea definirii unui traseu de parcurs în sectorul energetic, atât în domeniul energiei electrice, cât și în cel al gazelor naturale. Este important ca acest plan să permită armonizarea intereselor investitorilor privind noile proiecte de investiții, cu cele ale producătorilor existenți, a furnizorilor, distribuitorilor, consumatorilor de energie, cât și cu cele publice.

Pentru membrii Centrului Român al Energiei, este important, ca toate aceste elemente să fie analizate în contextul complex caracterizat în special de evoluțiile geopolitice din zonă și cele la nivel global. La fel de relevante sunt accesul la gazul de import și interesul pentru gazele neconvenționale la nivelul Uniunii Europene, obligația deschiderii pieței de gaze din România pentru comerț trans-frontalier și eliminarea tarifelor reglementate la consumatorii finali, precum și perspectivele descoperirii și exploatării de hidrocarburi în platoul continental al Mării Negre.

În acest context, membrii GA CRE subliniază rolul abordării geostrategice a României în dimensiunea sa regională. Aceasta, va trebui să ia în considerare, facilitarea integrării Republicii Moldova în piața internă de energie a Uniunii Europene.

4.6 Securitatea Energetică

Centrul Român al Energiei recunoaște și susține obiectivul strategic privind asigurarea securității energetice a țării, bazată pe un sistem eficient de aprovizionare cu resurse primare, de producere, transport, distribuție și furnizare, care să asigure alimentarea continuă a tuturor consumatorilor, în condiții de accesibilitate, disponibilitate și de suportabilitate a prețurilor, ținând cont de evoluția calității mediului înconjurător.

GA CRE încurajează direcțiile de acțiune privind modernizarea sistemelor de transport și distribuție a energiei electrice și a gazelor naturale, creșterea capacităților de inter-conexiune, diversificarea surselor de import și a rutelor de transport pentru hidrocarburi, încurajarea creșterii capacităților de stocare pentru gaze

naturale și a capacităților de extracție din depozitele construite, elaborarea unui program pe termen lung în vederea importului de materii prime energetice, inclusiv de gaze naturale lichefiate, asigurarea stocurilor strategice interne, cooperarea la nivel regional, în vederea stabilirii unor proceduri clare pentru depășirea situațiilor de criză energetică.

Problematica securității energetice, ocupă în prezent, o poziție cheie pe agenda internațională. În acest context, Centrul Român al Energiei, susține atingerea obiectivelor de securitate energetică ale României prin demersuri de facilitare, promovare și identificare de noi oportunități, întreprinse în plan extern, prin prezența și activitatea biroului permanent al CRE de la Bruxelles, în deplină comunicare și colaborare cu Reprezentanța Permanentă a României pe lângă Uniunea Europeană.

În prezent, securitatea energetică, reprezintă o componentă aparte a securității naționale, regionale și globale. Asigurarea securității energetice, implică corelații cu aspectele politice și militare ale securității în ansamblul său. Starea de securitate energetică presupune depășirea unor vulnerabilități, contracararea unor riscuri, pericole și amenințări, la adresa satisfacerii nevoilor individuale, iar bunăstarea și interesele de securitate ale cetățenilor nu pot fi satisfăcute fără asigurarea securității economice și implicit, a securității energetice.

Uniunea Europeană, ca mare consumator de energie, continuă să aibă pe piața globală o poziție vulnerabilă. Dependența de resursele energetice din Federația Rusă și accentuarea riscului energetic pe măsură ce economia se dezvoltă, preocupă autoritățile de la Bruxelles la cel mai înalt nivel. Pe de o parte, politica energetică europeană a fost adaptată permanent la noile realități geopolitice, geoeconomice și geostrategice în scopul aprovizionării cu energie la prețuri accesibile, promovării eficienței energetice și protecției mediului. Securitatea energetică a României, ca țară membră a Uniunii Europene și parte importantă a Regiunii Mării Negre, depinde în mare măsură de cooperarea economică, de un parteneriat strategic și energetic solid între UE și Rusia.

Membrii GA CRE recunosc importanța ca țara noastră să-și valorifice la maxim avantajele geostrategice, potențialul energetic și posibilitatea de a juca un rol strategic în tranzitul dinspre producătorii răsăriteni spre consumatorii occidentali.

În opinia membrilor CRE, Strategia Energetică a României trebuie să ia în considerare pe întregul său conținut, problematica securității cibernetice și a datelor. Sunt exemple deja cunoscute de atacuri cibernetice cu implicații extrem de negative și costisitoare, orientate către infrastructura critică a unor țări. Utilitățile din domeniul energiei sunt foarte expuse acestor evenimente.

4.7 Modele și Scenarii

Documentul **Strategia Energetică Națională a României**, elaborat de DpE, face referire la o serie de modele și scenarii utilizate în practica europeană pentru orizontul anului 2050, în care UE și-a propus să aibă un sistem energetic sigur, competitiv și decarbonizat.

Membrii GA CRE consideră că, pentru sectorul energiei electrice în România, modelarea prevede echilibrul cerere-ofertă pe o piață a energiei electrice cu un preț de echilibru unic, în ipoteza că, după 2020 se va realiza o uniformizare a prețului energiei electrice la nivel comunitar.

Pentru modelarea sectorului energetic în strategia energetică românească, membrii CRE consideră mai puțin oportună utilizarea modelului PRIMES. Este mai degrabă încurajată utilizarea unui model cu specific național, pe următoarele considerente:

- Dată fiind situația concretă a României, unde există mai multe piețe angro cu prețuri medii anuale diferite, decizia investițională în surse noi de producere se bazează pe prețul energiei electrice determinat de condițiile de reglementare și de piață românești;
- Evoluția în cadrul modelului PRIMES a capacității instalate în unități de producere EE, nu corespunde cu realitatea și direcțiile de dezvoltare enunțate în strategie (Detalii în Anexa 1).
- Nu este descris cum au fost modelate grupurile CHEAP și capacitatea calificată pentru furnizarea serviciilor de sistem.

În aceste condiții, Centrul Român al Energiei, consideră oportun să se evidențieze cele mai relevante scenarii, în funcție de cele mai importante variabile utilizate. Astfel, vor putea fi luate în considerare mai multe traiectorii de evoluție a posibilelor configurații ale sistemului energetic în perspectiva anilor 2030.

4.8 Armonizarea Strategiei Energetice cu alte Strategii Naționale ale României

O direcție importantă de acțiune, o constituie corelarea rațională a obiectivelor de dezvoltare a sectorului energetic, inclusiv a programelor investiționale în profil inter-sectorial și regional, cu potențialul și capacitatea de susținere a capitalului natural al României.

În acest sens, membrii CRE consideră importantă și recomandă armonizarea Strategiei Energetice cu alte strategii ale României din celelalte domenii de interes național.

4.9 Plan de Acțiuni și Responsabilități

În privința modalității de atingere a obiectivelor Strategiei Energetice a României, membrii CRE își manifestă îngrijorarea față de lipsa unui Plan de Acțiuni. Recomandarea CRE este ca Strategia Energetică, să includă un capitol separat care să adreseze sistematic un Plan de Acțiuni pentru implementarea Strategiei Energetice cu termene și responsabilități clare, care să indice entitățile responsabile cu îndeplinirea cerințelor strategiei și modul de urmărire a îndeplinirii și implementării acestui Plan.

Membrii CRE, sugerează de asemenea, definirea unor mecanisme care să prevadă posibile stimulente pentru îndeplinirea acțiunilor și a obiectivelor propuse, precum și eventualele sancțiuni asociate neîndeplinirii acestora.

5. Remarci Finale

Acest document, reprezintă o primă viziune a membrilor Centrului Român al Energiei referitoare la Strategia Energetică a României. Pentru CRE, este foarte importantă relația cu membrii grupului de experți care elaborează Strategia Energetică a României.

Strategia Energetică Națională a României trebuie să ia în considerare așteptările și obiectivele pe termen lung formulate de către membrii CRE.

Centrul Român al Energiei dorește să pună la dispoziție, în acest sens, o serie de date, documente și analize pe care membrii CRE le consideră utile în dezvoltarea unui document de o asemenea amploare cum este cel elaborat de către Departamentul pentru Energie. Grupul de Analiză format în cadrul CRE, dorește ca acest document să fie bine structurat și argumentat. Grupul de Analiză al CRE, este disponibil să ofere sprijin inițiativei DpE privind formularea Strategiei Energetice Naționale pentru perioada 2015-2035.

Grupul de Analiză al CRE realizează că acest document strategic care se află în stadiu de pregătire, cu termen de finalizare în 2015, va constitui fundamentul pe care vor fi formulate scenarii viitoare de dezvoltare a sistemului energetic românesc, care poate include propunerile asociației CRE, privind dezvoltarea politicii energetice naționale, în perspectiva evoluției SEN în următorii 20 de ani.

În acest sens, membrii Centrului Român al Energiei sunt încântați să ofere DpE, experiența și resursele unui reprezentant al Grupului de Analiză CRE, care să contribuie la activitatea desfășurată de Grupul de Specialiști care lucrează deja pentru formularea **Strategiei Energetice Naționale** în problematica activității de Distribuție a Energiei Electrice.

Această primă viziunea a membrilor CRE, privind Strategia Energetică a României, nu reprezintă un document exhaustiv, ci mai degrabă o provocare la discuții și dezbateri viitoare pe această temă.

* * * * *

Răspunsul Grupului de Analiză al Centrului Român al Energiei la Chestionarul privind Strategia Energetică Națională

1. Considerați că documentul reflectă corect starea actuală a sistemului energetic românesc? Care ar fi sugestiile dumneavoastră de îmbunătățire?

În opinia Grupului de Analiză al CRE, documentul propus dezbaterii publice privind strategia energetică națională a României, prezintă numai două capitole importante ale Strategiei privind starea actuală a Sistemului Energetic Național (SEN). Elaborarea strategiei nu trebuie să fie un scop în sine și de aceea trebuie incluși în SEN și consumatorii (luând în considerare și schimburile de energie transfrontaliere).

Considerăm imperativ definirea **Viziunii** pe care strategia ar trebui să o urmeze.

Trebuie precizate obiectivele principale și respectiv obiectivele suport ale strategiei.

Obiectivele principale ale strategiei ar trebui să fie:

- Creșterea eficienței energetice pe tot lanțul resurse – producere – transport – distribuție – furnizare – consum de energie
- Monitorizarea și promovarea problematicii securității energetice
- Accelerarea implementării securității cibernetice
- Evoluția capacităților de producere a energiei
- Diversificarea bazei de resurse primare prin folosirea resurselor regenerabile (accelerarea folosirii biomasei și biogazului)
- Implementarea principiului Planificării Integrate a Resurselor, pornind de la consumator, asigurându-se economicitatea soluțiilor adoptate
- Reducerea impactului activităților energetice asupra mediului înconjurător.
- Transformarea activității energetice și a piețelor de energie, în activități și piețe, în care să crească treptat ponderea livrării energiei sub formă de servicii energetice, adică focalizată pe aspectele asociate utilizării energiei, nu doar a producției sau livrării în sine a acesteia

Obiectivele suport ale strategiei ar trebui să fie:

- Optimizarea mecanismului economico-financiar adaptat la cerințele economiei de piață și în concordanță cu Directivele U.E.
- Implementarea accelerată a cadrului legislativ corespunzător funcționării eficiente
- Susținerea dezvoltării cercetării în domeniul tehnologiilor performante de extragere a resurselor energetice, a producerii de energie electrică și a consumului de energie
- Realizarea de baze de date statistice corecte pe lanțul resurse primare – producere – transport – distribuție – furnizare – consum de energie electrică (gaze)
- Accesul public în condiții de transparență la datele relevante și de încredere privind modul de alimentare și de utilizare al energiei.

2. Considerați că, în etapa finală de elaborare a Strategiei Energetice Naționale (dezvoltarea de scenarii și politici), ar trebui să fie utilizat modelul PRIMES, model utilizat de către Comisia Europeană în elaborarea studiilor de impact? Considerați că un alt model de dezvoltare de scenarii ar fi mai potrivit pentru România?

Conform raportului DG-EN din 2013 (2), modelul PRIMES este dezvoltat la nivel comunitar pe conturul reunit al Statelor Membre, cu scopul prognozei corelate, a indicatorilor macroeconomici și energetici derivați (PIB, VAB ramuri/sectoare economice, intensitate energetică, emisii de GES etc.), în condițiile penetrării tehnologiilor de producere a energiei electrice, de eficiență energetică și demand-side management (DSM). Fezabilitatea proiectelor de implementare a acestor tehnologii este decisă nu numai de CAPEX și OPEX, ci și de valoarea veniturilor/economii anuale, dictată de prețul energiei. Pentru sectorul energiei electrice, modelarea prevede echilibrul cerere-ofertă pe o piață a energiei electrice cu un preț de echilibru unic, în ipoteza că, după 2020 se va realiza o uniformizare a prețului energiei electrice la nivel comunitar.

Pentru modelarea sectorului EE în strategia energetică românească, considerăm mai puțin oportună utilizarea PRIMES, **fiind mai curând necesar un model cu specific național**, pe următoarele considerente:

- a) dată fiind situația concretă a României, unde există mai multe piețe angro cu prețuri medii anuale diferite, decizia investițională în surse noi de producere se bazează pe prețul energiei electrice determinat de condițiile de reglementare și de piață românești;
  - b) evoluția în cadrul modelului PRIMES a capacității instalate în unități de producere EE, nu corespunde cu realitatea și direcțiile de dezvoltare enunțate în strategie:
    - în subsectorul nuclear, modelarea cu PRIMES a considerat pe termen mediu grupuri nucleare noi numai în Finlanda, Franța, Polonia și Slovacia; pentru România, grupul #3 nuclear apare în 2030, iar grupul #4 în 2035 (Anexa 2, p.138 din raportul DG-EN);
    - în subsectorul RES, puterea instalată este de 1500 MW în CEE în 2020, respectiv 700 MW în CEF, niveluri deja depășite în 2014;
  - c) nu este descris cum au fost modelate grupurile CHEAP și capacitatea calificată pentru furnizarea serviciilor de sistem
3. Considerați că este potrivită intenția Departamentului pentru Energie de a încerca obținerea unui consens politic în privința Strategiei Energetice Naționale pentru perioada 2015-2035?

Elaborarea strategiei se dorește pentru un interval de cel puțin 20 de ani, deci obținerea consensului politic este esențială pentru a se menține viabil conceptul de predictibilitate și durabilitate. Este necesar să fie asumată de Parlament, la nivel politic și apoi aprobată prin act normativ. Contribuția specialiștilor este esențială. Este de dorit însă, ca strategia, să se armonizeze (să se plieze) cu strategiile naționale din industrie, agricultură, turism, comerț și să satisfacă rezonabil cerințele consumului rezidențial. Este deci important și punctul de vedere al ministerelor, al administrațiilor județene (în viitor și regionale) și al administrațiilor locale. Este necesară conlucrarea instituțională a acestora cu producătorii, operatorul de transport și de sistem și mai ales cu operatorii de distribuție, în sprijinul și dezvoltarea instalațiilor energetice, în special la nivel local și județean (regional). Administrațiile locale au un rol important (inclusiv în ceea ce privește finanțările nerambursabile) în :

- modernizarea și dezvoltarea sistemelor de termoficare centralizată;
- reabilitarea termică a clădirilor (indiferent de destinație);
- finalizarea electrificării rurale;
- protecția mediului.

² EU ENERGY, TRANSPORT AND GHG EMISSIONS TRENDS TO 2050, REFERENCE SCENARIO 2013 - EUROPEAN COMMISSION, Directorate-General for Energy, Directorate-General for Climate Action and Directorate-General for Mobility and Transport

4. Sunteți de acord ca securitatea energetică să constituie principalul obiectiv al Strategiei Energetice a țării?

Noua strategie energetică trebuie să răspundă trilemei energiei (ENERGIE - securitate energetică, ECONOMIE - competitivitate economică și socială și ECOLOGIE - Protecția mediului). Nu considerăm că un obiectiv poate ignora celelalte obiective.

Strategia ar trebui să armonizeze prioritatea UE privind decarbonizarea și nevoia României de a avea competitivitate și suportabilitate în contextul dezvoltării durabile.

Securitatea energetică este asigurată și prin modul cum se consumă energia electrică (gazele). Aici avem în vedere **eficiența energetică orientată tot mai mult spre gestionarea cererii de energie**. În contextul unei economii de piață, politica de eficiență energetică se bazează pe elemente **promoționale și motivaționale**. S-au depășit problemele de ordin instituțional în politica de eficiență energetică. Este cazul realizării unui management adecvat, care poate beneficia de un important suport financiar din partea U.E.

Prin politica de tarife, liberalizarea prețurilor pentru energie, s-a dat un semnal puternic consumatorilor. Trebuie avut în vedere însă, că adaptarea consumatorilor industriali și terțiari și mai ales a consumatorilor casnici (putere de cumpărare redusă) să nu producă reacții dure și de aceea, este recomandată o politică promoțională și motivațională pe o perioadă mai lungă de timp.

România

Centrul Român al Energiei – CRE • Str. Sofia Nr. 6, Etaj 1, Sector 1, București • România
Tel +4 021 7953020 • office@crenerg.org • www.crenerg.org

Bruxelles

Romanian Energy Center – CRE • Rue Montoyer 23, B-1050 Bruxelles
Tel +4 021 3035 741 • Fax +4 021 3035 630 • office@crenerg.org • www.crenerg.org

*The Romanian Energy Center is a professional organization for Romanian energy companies.
It is managed and financed by its member companies, mainly the electricity companies at the present, and works to secure for them
the freest and most favourable conditions for competition and progress in order to ensure development, growth and well-being in Romania.*

